

Spåren efter folket

PÅ LÅNGT HÅLL SYNS HÖGSTA toppen på Tsodilo Hills som en hägring i den dallrande hetten. Vi har kört sex timmar nordväst från staden Maun ut i den flacka, torra Kalahariöknen och tältar nu vid foten av bushfolkens heliga berg, Tsodilo.

Det var här som den store guden Gaoxa hade sin boning och i begynnelsen skapade jordens alla djur, enligt det lokala bushfolket !kung sans mytologi. Sedan urminnes tider är Tsodilo hemvist för bushfolken och några av deras främsta konstnärer har målat på klippväggarna. Det finns över 4 000 dokumenterade bilder här, minnemärken som blivit Botswanas enda världskulturarv. Men ingen !kung san målar längre på klippan och konstnärernas arvtagare behandlas som tredje klassens medborgare.

OMGIVNINGEN ÄR naturskön, med blommande baobabträd, akacia, marula, mongogoträd och en mångfald gräs- och buskarter. Klipporna skiftar i en osannolik färgskala, från grafitgrått till rosa, blått, grönt...

Tiden står stilla: "Hela området är fyllt av en magisk kraft" skrev Laurens van der Post 1959 i sin bok "Kalahari, en förlorad värld" och det stämmer.

Under vandringar tidigt på morgonen och sena eftermiddagar ser vi ett flertal (magiska?) cirklar och tecken, bilder av noshörningar och lejon samt det mest spännande: konturerna av en valfisk. Den måste konstnären ha sett vid närmaste kust, cirka 100 mil bort.

Det officiella informationsbladet berättar om "...förfäder som besökte Tsodilo redan för 100 000 år sedan...", "...man har grävt fram två bosättningar och funnit stenverktyg, spjutspetsar, glaspärlor och fiskben..." "...för 10 000 år sedan fanns en Tsodilosjö..."

En mindre vattensamling och en afrikansk pytonorm lär, enligt ögonvittnen, fortfarande finnas upp i berget.

En intressant målning som kan tidsbe-

stämmas föreställer en ryttare till häst. Man vet att första gången ett sådant ekipage uppenbarade sig var 1852.

– Det finns ännu fler bilder att upptäcka, säger chefen för det lokala museet.

IVÅRA DAGAR HAR REGERINGEN tagit över ruljansen. Tsodilo Hills ligger bakom grindar som manövreras av kvinnor från bushfolket. De fungerar som vakter och säljer smycken, tillverkade av frön, piggsvinstaggar och strutsäggskalet.

Men de bor utanför området. Under 90-talet förflyttades de från sina boplatser vid Tsodilo till en så kallad san-by några kilometer bort. Vår guide N!ae Xixae tar oss med dit. Hon berättar att man

har tillgång till vatten i en kommunal cistern och man har tilldelats boskap. örter, frukter och nötter hämtas från bushen. Man sätter ut fällor och rännsnaror och gräver fallgropar men man får inte längre jaga fritt. Det är smycketillverkning och guidning som ger en blygsam inkomst.

Tvångsförflyttningarna längre söderut från Kalahari Game Reserve till New Xade har väckt stor uppmärksamhet och internationella protester.

– I New Xade går vi under, säger Roy Sesana, som fick 2005 års *Right Livelihood Award*. Han har, som ledare för *First people of Kalahari*, stämt Botswanas regering. Fallet ska nu i februari åter upp i domstol.

– De har flyttat oss med våld. Vi har blivit torterade och beskjutna. Min bror dödades, säger Sesana. I New Xade får man inte jaga, folk råkar i slagsmål för att de är uttråkade, de börjar dricka. Några begår självmord. Detta har vi aldrig upplevt förut. Det gör ont att behöva berätta detta. Är detta utveckling? Vi måste stoppa regeringen från att ta land ifrån oss. Utan det kommer vi att dö.

TEXT & FOTO: ANN ANDRÉN

Läs mer:

Södra Afrika nr 8/2005
www.survival-international.org

som inte får synas

